

СЯЛЯНСКАЯ НІВА

Няхай жыве
Беларусі Народ!
Зямля сялянству
бяз выкупу!

АДРЭС РЭДАКЦЫІ І АДМІНІСТРАЦЫІ:
Вільня, Вострабрамскай вул. № 8, кв. 1.
(Віліно, ulica Ostrobramska Nr. 8, m. 1).
Рэдакцыя адчынена штодзін ад 9 да 3 гадз. апрача сыняга.
Рэдактар прахвіла ад 12-ай да 2-ой гадзіны.

Орган Беларускага Сялянскага Саюзу.
Беларуская палітычная, грамадская, літэра-
турная і гаспадарчая газета.
— ВЫХОДЗЕ У СВРАДУ І СУВОТУ. —

ПАДПІСКА:
На адзін месяц — 1 злоты, на тры месяцы — 3 зл.,
на шэсць месяцаў — 4 зл., на год — 8 зл.
Для заграшкі удвая даражэй.
Аплата надрукаванага запіска ад Рэдакцыі.

21-ыя ўгодкі.

Дваццаць адзін год таму назад, у верасні 1906-га году ў Вільні, у нашым культурным цэнтры выйшаў першы нумар легальнае беларускае газеты пад назовам „Наша Доля“. Першая беларуская газета нарабіла вялікага шуму. Усе нарасхват куплялі газету; было гэта для адных звычайнай сэнсацыяй, для другіх важным момантам у адраджэнскім беларускім руху. Увесь друк газеты ў ліку 10 тысячаў экзэмпляраў (5 тысяч грамадзян і 5 тысяч лацінкай) разыйшоўся ў кароткім часе. Газетай зацікавіліся не толькі ў Вільні, але і ў Менску, а таксама і на правінцыі. Важнейшыя нашы пісьменьнікі Ядвігін Ш., Якуб Колас і інш. прыслалі свае творы для друку ў беларускай часопісі. Хоць дзякуючы незалежным ад рэдакцыі прычынам выдавецтва „Наша Доля“ мусіла спыніцца, аднак сьледам за першаю беларускаю газетою пачалі выходзіць другія і трэція г. д. Да нашых дзён сёгні рожных назоваў беларускіх газет ужо змянілася. Заместа адной, спыненай уладаю, або дзея іншых прычын, пачынала выходзіць другая, па духу і сваёй платформе такая самая, як яе папярэдніца. Аднак прыйшоў час, калі ў Вільні пачалі выдаваць у адным часе некалькі беларускіх газет. Цяпер мы маем на беларускай мове ў Вільні 7 палітычных часопісяў; апрача „Сялянскае Нівы“ і „Біелагускае Кругіца“ выходзіць яшчэ: „Рэха Працы“, „Беларускі Дзень“, „Грамадзянін“, „Народ“ і „Беларуская Зарніца“. Ёсць ведама, платформа гэтых газет і іх кірунак і нават мэта рожнацца між сабою. Каб усе яны імкнуліся да аднае мэты і стаялі на адной платформе абароны інтарэсаў Беларускага Народу, дык зусім непатрэбна было-б ім выходзіць у такім ліку. І фактычна, між імі існуюць вялізарныя ідэалёгічныя розніцы, што якраз і аспраўдвае істнаваньне гэтых часопісяў.

Найстарэйшаю газетою зьяўляецца „Біелагускае Кругіца“ (раней „Кругіца“), адсвяткавала яна ўжо дзесятыя ўгодкі свайго істнаваньня. Ужо адны гэтыя дзесятыя ўгодкі кажуць, што „Кругіца“ мае добры фундамент для свайго істнаваньня і затым адыгрывае пажважную ролю ў беларускім адраджэнскім руху, асабліва ў справе ўсведамленьня Беларускага каталіцкага насяленьня. Ідэалёгічна гэтая часопісь блізка стаіць да „Сялянскае Нівы“.

Зусім іншага кірунку і ідэалёгіі часопісі: „Беларускі Дзень“, „Грамадзянін“, „Народ“, „Белар. Зарніца“ і „Рэха Працы“. Чатыры першыя маюць адзін і той самы кірунак, дэлікатна кажучы на захад. Іхняй мэтай не зьяўляецца барацьба за ідэалы Беларускага Народу, а барацьба з гэтымі ідэаламі.

Нічога дзіўнага, што гэтыя часопісі ня маюць ніякае сацыяльнае праграмы і не вядуць змаганьня з існуючым станам рэчаў. У падзяку за гэта беларускае грамадзяства не прывязвае да гэтых часопісяў ніякага практычнага, ані палітычнага значэньня. А само істнаваньне гэтых газет, беларускіх моваю, і антыбеларускіх ідэалёгіяў абварункована звычайнаю дапамогаю тых, якім яны служаць.

У працівагу „Беларускаму Дню“, „Грамадзяніну“, „Народу“ і „Бел. Зарніцы“ газета „Рэха Працы“ мае кірунак проста адваротны. „Рэха Працы“ зьяўляецца на-ступніцай рожных „Прадаў“. З матэрыялу змяшчанага ў ёй бачым, што гэта часопісь паставіла сваёй мэтай барацьбу інтарэсам меставага насяленьня, а перадусім работнікаў, бяз рожніцы нацыянальнасьці, г. знача работнікаў польскіх, жыдоўскіх, расейскіх ну і беларускіх.

„Рэха Працы“ ўважае, што самі Беларусы не здаюць уласнымі сіламі здабыць сабе лепшае долі і затым галоўным чынам разьлічае на чужацкую помач, польскіх ці то расейскіх работнікаў. Апрача таго „Рэха Працы“ мае сваю асаблівую праграму, што да грамадзкага ладу; перадусім хоча, каб скасаваць прыватную ўласнасьць, гэта знача скасаваць і ўласнасьць на зямлю. Уся зямля, ці то сялянская, ці то абшарніцкая павінна быць уласнасьцю дзяржавы, а ня тых, якія на ёй працуюць, прывіваючы пот і кроў.

Мы ведаем, што Беларусь ёсць старонка земляробская, каля 90 процантаў Беларусаў займаюцца сельскім хазіцтвам і жывуць у беднай вёсцы, і толькі вельмі нізкі процант, каля 4-х, мы маем беларускіх работнікаў. Праўда, праца сярод меставага элементу г. зн. работнікаў можа скараці прыносіць карысьць у сэнсе ўсведамленьня іх і арганізаваньня, але невялічкі лік работнікаў ня можа рашаць долі ўсяго Беларускага Народу. Каб направиць долю Беларускага Народу, каб вызваліць яго з таго гора, у якім ён знаходзіцца, нельга спадзявацца толькі на ўсведамленьне і арганізацыю работнікаў і чужацкую дапамогу, — трэба ўсведамляць і арганізаваць аграмадную большасьць гэтага народу — беларускія сялянскія сярмяжныя масы. Вось, якраз „Сялянская Нівя“ паставіла сваёй мэтай — абарону інтарэсаў Беларускага сялянства і арганізацыю яго ў моцную партыю, якая здалее сама, без аглядакі на чью-бы ні было помач, дамагацца сабе належных правоў і вызваленьня Беларускага Народу з эканамічнага, культурнага і палітычнага гора.

Калі ходзе аб зямельнае пытаньне, дык „Сялянская Нівя“ вырашае яго зусім інакш, чымся хоча „Рэха Працы“.

Параграф 3-ці праграмы Беларускага Сялянскага Саюзу весціць наступнае: „Усе землі: абшарнікаў, дзяржаўныя, касьцельныя, царкоўныя і іншыя, павінны перайсьці ў рукі беларускіх малазямельных і беззямельных сялян, бяз рожніцы веры, — бяз выкупу і на ўласнасьць, бяз права спекуляцыі зямлёй, у ліку працоўнае нормы, у залежнасьці ад якасьці зямлі“.

Такое вырашэньне зямельнага

Кангрэс нацыянальных меншасцяў.

Па прыкладу папярэдніх гадоў ад 29-га да 31-га жніўня ў Жэнэве адбыўся чацьверты кангрэс нацыянальных меншасцяў. У кангрэсе прыімалі ўдзел 30 народаў з 14 дзяржаў. Трэба ведаць, што беларуская меншасць пад Польшчаю не падходзе пад назву меншасці, бо Беларусы ў сваім краі займаюць большасьць.

Меншасцямі фактычна называюцца такія часткі народу, якія жывуць на чужой тэрыторыі і складаюць фактычную меншасць данага краю.

Такімі меншасцямі зьяўляюцца на беларускіх землях жыды.

У сувязі з гэтым, у папярэдніх гадах на кангрэс нацыянальных меншасцяў хоць і выязджалі беларускія прадстаўнікі з Заходняе Беларусі, аднак ня бралі ўдзелу ў працы кангрэсу. Як беларускі, так і ўкраінскія прадстаўнікі толькі заяўлялі, што статут кангрэсу павінен абымаць ня толькі фактычныя меншасці, але і народы, якія хоць і ня маюць сваёй дзяржавы, аднак складаюць большасьць свайго краю.

У сёлетнім годзе наступіла цэўная зьмена. Дзякуючы таму, што летась са складу кангрэсу выступілі польскія меншасці, што жывуць у розных дзяржавах, сёлета на кангрэсе ўзьнікла магчымасьць ня трымацца вузкіх рамак рэгуляміну кангрэсу. Хоць фактычныя меншасці трымаліся папярэдніх сваіх пастулатаў, абымаючых толькі культурна-гаспадарчую аўтаномію, тэрыторыяльныя меншасці ў сёлетнім кангрэсе маглі выступіць у абароне ўсіх сваіх правоў, ні вылучаючы прыяцпы самаазначэньня народаў. Вось, дзея гэтага тэрыторыяльныя меншасці ўважалі за магчымае прыступіць да 4-га кангрэсу паняволеных народаў.

Украінцы з Польшчы мелі на кангрэсе 3-х сваіх прадстаўнікоў: пас. Д-р Д. Лявіцкі, о. Л. Куціцкі і М. Рудніцкая, якія прыімалі ў кангрэсе дзейны ўдзел. Прыступаючы да кангрэсу ад імя Украінцаў пасол Д-р Д. Лявіцкі зладзіў дэкларацыю, у якой адзначыў, што Украінцы на тэрыторыі б. Расей ў 1917 і 1918 г. стварылі свой уласны дзяржаўны арганізм — незалежную дзяржаву (Глядзі „Діло“, ад 2. IX. с. г. № 196). „Гэты арганізм павалены сілаю. Расейцы, Палякі і Румынцы падзяліліся ўкраінскай тэрыторыяй, а Закарпацкую Украіну заграбла Чэхаславацыя. Гэтага стану рэчы не прызнае ўкраінскі народ, імкнучыся да свае ўласнае дзяржавы. Калі-ж Украінцы прыступаюць цяпер да аб'яднаньня з іншымі паняволенымі народамі, дык робяць гэта з увагі на тое, што хоць кангрэс не займаецца праўна-дзяржаўнымі дамаганьнямі тэрыторыяльных народаў, дык і не стаіць ім на перашкодзе. Адначасна украінцы ў Польшчы, у Румыніі, а часткова і ў Чэхаславацыі ня маюць нат культурна-нацыянальных правоў і затым патрабуюць барацьбы іх супольна з іншымі нацыянальнасьцямі. Дзея гэтага ня глядзячы на вускаць платформы кангрэсу, Украінцы прыступаюць да яго, цалком захоўваючы ненарушанымі свае дзяржаўніцкія дамаганьні.“ Ад Беларусаў

з Польшчы на кангрэс нацыянальных меншасцяў выязджаў пас. Ф. Ярэміч. Пасьля прывітаньня старшынёй кангрэсу Беларускага прадстаўніка, пас. Ф. Ярэміч зладзіў кароткую дэкларацыю, у якой падзякаваў за прыняцьце Беларусаў у склад кангрэсу і адзначыў, што ў сёлетнім годзе Беларусы вельмі позна атрымалі запрашэньні на кангрэс і затым, будучы не прыгатаванымі да кангрэсу, ня могуць прыняць дзейнага ўдзелу ў працы кангрэсу. Апрача таго ў дэкларацыі падчыркнута тое, што імкненьні Беларускага Народу аталіся тым самым, якія былі выяўлены беларускімі дэлегатамі падчас папярэдніх кангрэсаў.

У далейшай працы кангрэсу выявілася, што кангрэс быў настроены проці Лігі Народаў. У прамовах дэлегатаў было выказана незадавальненьне з Лігі Народаў, якая злучае ў сабе дзяржавы, што прыціскаюць нацыянальныя меншасці. І старшыня кангрэсу і дэлегаты ў сваіх прамовах рабілі закліды Лізе Народаў, што тая ня выконвае свайго заданьня — апынуа нацыянальных меншасцяў. Жыдоўскі дэлегат Модкін падняў пытаньне аб аблягчэньні спосабу складаньня нацыянальнымі меншасцямі жалабаў да Лігі Народаў. Гэныя прамоўцы дамагаліся, каб пры Лізе Народаў была ўтворана спецыяльная камісія да спраў нацыянальных меншасцяў.

Кангрэс паставіў паслаць да амэрыканскага мін. Кэльбэга тэлеграму з просьбаю прыняць на сябе абавязак апыкуна нацыянальных меншасцяў сярод тых дзяржаў, якія падпісалі пакт асуду вайны. Апрача таго кангрэс вынес пратэст з прычыны назначэньня гітпацкага міністра замежных спраў А. Бокэрэра кіраўніком сэкцыі нацыянальных меншасцяў у Лізе Народаў.

Дэкларацыя Беларускае групы на кангрэсе нацыянальных меншасцяў.

Прадстаўнік ад Беларусаў у межах Польшчы пасол Ф. Ярэміч на кангрэсе паняволеных нацыяў падаў дэкларацыю наступнага зьместу:

„Ад імя Беларускага Народу, што жыве ў межах Польшчы, вітаю IV кангрэс арганізаваных нацыянальных групаў Эўропы, жадаю яму плоднай працы і дзякую за прыняцьце беларускае групы ў лік сяброў кангрэсу.“

Непамерна шкадую, што на гэты раз не магу актыўна браць удзелу ў працах кангрэсу, бо толькі апошнімі днямі атрымалі запрашэньні і не маглі задавальнацца прыгатавацца. Пры гэтай спосабнасьці не каду-бы абмінуць, што палітычны імкненьні Беларускага народу былі выказаны ў агульных рамках ужо на кангрэсе ў 1925 і 26 гад. Затрымліваю для нашай групы права зладжэньня дэкларацыі на наступным кангрэсе.“

пытаньня зьяўляецца згодным з інтарэсам і ідэалёгіяй беларускіх сялянскіх працоўных гушчаў. Ня толькі зямельнае, але і ўсе іншыя пытаньні „Сял. Нівы“ вырашае згодна з інтарэсамі і ідэаламі Беларускага сялянства.

Тры гады працы „Сялянскае Нівы“ і яе рэзультаты сьведчаць, што пазыцыя занятая „Сял. Нівой“ зьяўляецца правільнай, а яе ідэалы, за якія вядзе змаганьне, зьяўляюцца ідэаламі аграмаднай большасці Бе-

ларускага Народу — беларускага сялянства.

У 21-ыя ўгодкі зькладзінаў беларускае прэсы можама святкаваць адначасна і перамогу беларускае незалежнае ідэалёгіі над ідэалёгіяй нявольніцкай і чужацкае, ідэалёгіі беларускіх сялянскіх гушчаў над ідэалёгіяй іншых клясаў — перамогу „Сялянскае Нівы“ над іншымі часопісямі ў беларускай мове, што выслугоўваюцца чужацкім інтарэсам.

Што дзеецца ў сьвеце?

IX Сэсія Лігі Народаў.

У Жэневе ад дня 3 верасня сёл. г. пачаліся паседжаньні IX сэсіі Лігі Народаў. З усіх спраў, якія знаходзяцца на парадку дня сучаснай сэсіі Лігі Народаў, найбольш зварывае ўвагу справа польска-літоўскага спору. У гэтай справе польскі міністар замежных спраў Залескі ў сваёй прамове даказваў, што з скаргай аб нягодзе Польшчы з Літвой у Лігу Народаў выступіла ня Польшча, а Літва, і што Польшча датарываецца да рэзалюцыі Рады Лігі Народаў, з сьнежня месяца мінулага году, прыступіла да перагавораў з Літвой, каторыя скончыліся нічым — аб чым паведамля Сэкрэтэрыят Лігі Народаў.

Літоўскі прэм'ер Вальдэмарас у сваёй больш трох гадзіннай прамове высвятліў перад Лігай Народаў прычыны польска-літоўскага спору і што цяперашняя тактыка Польшчы ёсьць скіраваная да таго, каб перасячы ўсе дарогі Літве — да заўладаньня Вільняй. Прэм'ер Вальдэмарас сказаў, што Ліга Народаў не павінна вырашаць польска-літоўскага спору, бо чатыры французскія прэзыдэнты на анкету Вальдэмараса адказалі, што Літва можа на прызнаваць пастановы Рады Амбасадараў аб граніцах Польшчы. Прэм'ер Вальдэмарас у канцы сказаў, што ня можна вымагаць хуткага і добрага паразуменьня між Польшчай і Літвой, — перагаворы між Польшчай і Літвой будуць прыводзіцца вельмі паволь.

У суботу 8. IX сёл. г. дакладчык п. Влэкланд, даючы справаздачу аб сучасным стане польска-літоўскага перагавораў, запрапанавалі абедзьвюм старонам, каб на магчымасьці як найхутчэй распачаць перарваньня перагаворы і давалі іх да канца, падкрэсьліваючы, што калі-б перагаворы не давалі да пажаданых вынікаў, то трэба вызначыць экспэртна (адумасловных знаўцаў) і выясьніў усе тэлы труднасьці, якія перашкаджаюць абедзьвюм дзяржавам дайсьці да паразуменьня.

Вальдэмарас і Залескі прынялі справаздачу і прапановы. Такім чынам справа польска-літоўскага спору астаецца па-старому і здаецца пачнецца ізноў ад перагавораў у Кэмп-дэ-Вэргэ, якія маюцца распачаць 3 лістапада сёл. г. А як вырашыцца гэты спор аканчальна — пакажа будучыня.

Наагул сёлетняя сэсія Лігі Народаў праходзе вельмі сонна. Ніхто не выказвае зацікаўленьня працамі яе.

Дамаганьні меншасьцяў і Ліга Народаў.

Дзеля таго, што сёлетні кангрэс нацыянальных меншасьцяў пачаў востра выступаць проці дзяржаваў, якія ўціскаюць свае нацыянальныя меншасьці, польская прэса пачала пісаць, што кангрэсу меншасьцяў ня трэба прыдаваць вялікага значэньня. Тымчасам, ня

гледзячы на гэта, тая-ж прэса пад'юджавае Лігу Народаў проці кангрэсу. Дамаганьні кангрэсу ў справе стварэньня пры Лізе Народаў сталай меншасьцевае камісіі ды ў справе пашырэньня апекі над меншасьцямі на ўсе дзяржавы, як і ў справе пашырэньня асноваў гэтай апекі ў пакце Лігі Народаў — затрымоўвае дзяржавы, асабліва тыя, якія знаходзяцца ў пастаянным разладзе са сваімі тэрытарыяльнымі меншасьцямі. Ня толькі польская прэса, але і польскі міністар замежж. спраў Залескі ў сваёй прамове на паседжаньні Лігі Народаў рашуча выступіў проці тварэньня меншасьцевае камісіі ў Лізе Народаў. Ёсьць ведама, Ліга Народаў, як арганізацыя дзяржаваў, якія ўціскаюць нацыянальныя народы, не разгледзіла правільна дамаганьняў кангрэсу меншасьцяў, а аставіла ўсё пастарому. Гэта знача, кожны ўрад мае права і далей апыкавацца сваімі меншасьцямі як захоча: зачыняць ім школы, ніштожыць культурна-просветную працу, не даваць ніякіх палітычных правоў і эканамічна думшчы.

Міжпарлямэнтарная Унія.

Паслы і сэнатары усіх дзяржаў сьвету стварылі г. зв. міжпарлямэнтарную унію, з сьлібаў ў Швайцарыі. Да гэтае уніі маюць права належаць усе паслы і сэнатары роўнае дзяржавы. Да яе належаць і беларускія і украінскія паслы. Унія быццам мае на мэце зблізьне ўсіх народаў і замацаваньне і пашырэньне асноў дэмакратызму. Кожны год унія робіць зьезды сваіх сяброў і выносіць тыя ці іншыя пастановы. Летась міжпарлямэнтарная унія зьбіралася ў Амэрыцы, а сёлета 25-ты зьезд уніі адбыўся 28-га жніўня ў Берліне (Нямеччына). На гэтым зьездзе ўніі першы раз прымаў удзел украінскія паслы з Польшчы, лікам у 10 асоб, на чале са старшынёй украінскага Клубу Др. Д. Лявіцкім, з якіх на аснове рэгулярнаю уніі толькі адзін пасол меў права рашаючага голасу, а іншыя права дарадчага голасу.

На сэсіі уніі з рэфэратам выступіў бэльгійскі сэнатар Ляфонтэн, які даводзіў, што між дзяржавамі павінны абязьваць тэлы самыя маральныя прынцыпы, што абязьваюць у адносінах паміж пазасобнымі людзьмі. Усялякія споры павінны вырашацца судом; усе прыгаворы суду кожны ўрад павінен дэляльна выконваць. Кожны аружань напад ёсьць злачынствам і павінен быць асуджаны на аснове міжнародных нормаў. У выпадку нападу ўсе іншыя дзяржавы павінны выступіць у дапамогу дзяржаве, на якую напалі. Тэрытарыяльныя зьмены могуць наступіць толькі на аснове міжнароднага рэгулярнаю і на аснове свабоднага выказаньня волі народаў.

У дыскусіі выступіў паміж іншымі, украінскі пасол О. Луцкі, які выказаўся за зьдэяўсьненьнем прынцыпу самаазначэньня народаў, бо 40 мільёны украінскі народ імкнецца залажыць сваю

дзяржаву. Пасланка Рудніцкая выступіла з прамоваю аб палажэньні Украінцаў пад Польшчай.

Пасьля дыскусіі над рэфэратам Ляфонтэна была прынята адпаведная рэзалюцыя.

Зьезд уніі зьвярнуў увагу на дзьве справы: на справу панявольеньня нацыяў і нацыянальных меншасьцяў і на справу мэтных граніц, як на справы найважнейшыя і найбольш балючыя.

Пакт асуду Вайны.

У канцы жніўня с. г. на прапазыцыю Злучаных Штатаў Амэрыкі вялікія і меншыя суаветныя дзяржавы ў Парыжы падпісалі дагавор асуду вайны. Ад імя амэрыканскага ўраду дагавор падпісаў мін. Кэльлэга, ад нямецкага — Штрэзэман, ад французскага — Брыян і інш.

Прочітаваньне дагавору Кэльлэга, як паведамляе заграничная прэса, усё яшчэ падпісваюць дзяржавы Ўропы і іншыя часьцей сьвету.

З гэтай усясьветнай прыхільнасьці да проціўважнага закону Кэльлэга відаць, што ўвесь сьвет вайны баіцца і яе ня хоча. Але гэтага яшчэ мала, трэба яе яшчэ высьдэрагацца. Каб высьдэрагчыся вайны, трэба залажыць усе тэлы балючы, якія могуць яе выклікаць. А гэтых балючых у Ўропе пасьля суаветнай вайны так многа нарасло, што калі Ўропа ў адпаведным часе і належа іх не пачне лаячыць, то яны могуць заразіць увесь эўрапейскі арганізм і сапраўды эўрапейскія народы ў гарачку цяжэльнай вайны.

Вось што паміж іншым у гэтай справе сказаў выдатны палітык і дзяржаўны муж Эл. Штатаў Амэрыкі, дэлегат на ўсеаўзнам Кангрэс Фрэд Брытан, ведамы тварэц амэрыканскага флёту, — прадастаўніком эўропэйскай прэсы:

„Няма ніякага сумьліва, што здарова думаючы чалавек ня верыць у іншыя магчымасьці вайны, як толькі абароннай. Дзеля гэтага так званыя „ста працэнтавыя пацыфісты“ (міралюбы) закідаюць нам, што калі мы думаем пра абарону, то гэтым самым мусім мець на ўвазе свайго праціўніка, а гэты дзьвух-старонны настрой, які эродыраецца на гэтым грунце, ёсьць ужо само сабой небясьпэкай вайны.“ — „Я ня выключаю магчымасьці абсалютнага супакою ў будучыне, але сучаснымі дагаворамі ня зроблена яшчэ нічога канкрэтнага ў гэтым напрамку. Ня было яшчэ і ня будзе такога выпадку, каб які-небудзь народ прыдэержываўся дагавору тады, калі ўваходзіць у ігру яго жыцьцёвы інтэрас. Сюды трэба залічыць так-жа закон Кэльлэга, які трывалага супакою ніякім спосабам зацэўніць ня можа. Сапраўднага супакою яшчэ далёка ад сапраўднага супакою. Я ёсьць глыбока перакананы, што ў Ўропе ня можа быць і мовы аб якім-небудзь прыродным і пэўным супакою датуль, пакуль ня будуць залечаны ба-

лячкі версальскага дагавору і пакуль ня будуць выпраўлены адпаведна несправядлівыя граніцы.“

Літва і пакт Кэльлэга.

Прадастаўнік Літвы ў Жэневе заявіў карэспандэнтам, што Літва падпіша дагавор асуду вайны Кэльлэга, з засьцярогаю, што яна ўважае Вільню сваю.

Саветы падпішуць пакт Кэльлэга.

С.С.Р.Р. хоча прыступіць да падпісаньня пакту Кэльлэга. Літвінаў даручыў радаваму паслу ў Парыжы падпісаць ад імя С.С.Р.Р. дагавор аб вечным міру.

„Вечная памяць“ Лізе Народаў.

Ангельская прэса заяўляе, што цяпер, пасьля падпісаньня пакту Кэльлэга, Ліга Народаў ужо не патрэбна і для Амэрыкі, якая у ёй ня брала ўдзелу. Узьнікае думка, што Кэльлэга сваім пактам цэліў не ў вайну, а ў Лігу Народаў і на радасьць Амэрыцы і Англіі сільна яе раниў. Ці яна памрэ ад гэтае раны, ня ведама. Але польская прэса ўжо засумавала. Урадавы „Голас Праўды“ мінорна заклікае меншыя дзяржавы да „у груатаваньня міру ў свае ўласнае хаце, не аглядаючыся на вялікія дзяржавы.“

Да эвакуацыі Надрэніі.

Пры спатканьні міністраў замежных спраў: нямецкага Штрэзэмана і французскага Брыяна, вялася гутарка аб эвакуацыі французскага войска з нямецкае правінцы Надрэніі. Брыян заявіў, што гэтая справа цікавіць усе саюзныя дзяржавы, прапусьцішы Польшчу. „Голас Працы“ асураецца і проста б'е „саюзніка“ Польшчы — Брыяна: „Пан міністар Брыян мае кароткую памяць... ня хочам шукаць іншых аргычч абмяньня Польшчы“. Справа канечна не ў Надрэніі, а ў кроках францыі да паразуменьня з Нямеччынай і да разьвязаньня Нёмцам рук на Усходзе. Справа Надрэніі паказвае, што між Францыяй і Польшчай ужо больш няма каханьня.

Справа далучэньня Аўстрыі да Нямеччыны.

Газэты перадаюць, што аўстрыяцкі прэм'ер міністраў у гутарцы з Брыянам—французскім прэм'ерам—прасіў яго падтрымаць імкненьні Аўстрыі да залучэньня з Нямеччынай. Брыян адказаўся памагаць, лічачы, што гэта было-б забойствам для Аўстрыі. Як відаць, Брыян шкадуе Аўстрыю больш, чымся аўстрыяцкі народ.

Падзеі ў Кітаі.

У Кітаі ніяк ня можа наступіць супакою. Нягледзячы на пагрозы Японіі, нацыянальная армія без вайны ідзе наперад і заваёўвае Паўночны Кітаі, і ахопліваючы Маньчжурью з усіх бакоў. Паўночныя войскі пераходзяць на бок Кантоу. Уся правінцыя Шантунг перайшла ізноў у рукі нацыянальнага ўраду.

ЯКУБ КОЛАС. 13)

Новая Зямля.

(Працяг).

XIII ПАДГЛЯД ПЧОЛ.

Пакуль што досьць аб панох:
Яны прыеліся, дальбог!
Яны бяз сэрца і сьлязыны
І ўсе заходы іх пустыя,
І пусты іх усе імкненьні
Назад ход часаў павярнуць
І дзіркі палкамі заткнуць
І перарваць жывыя зьвеньні,
Якіх вякі не перарвалі
У гістарычным перавале.
Ім цёмна, нема кніга лёсу,
Яны ня бачаць далей носу
І рубяжоў свае пасады...
А ну іх к ліху! ну іх к ляду!
Час у Парэчка ізноў вярнуцца
І ў іншых хвалях скупаюцца.
Парэчка — слаўная мясьціна,
Куток прыгожы і вясёлы:
Як мора — лес, як неба — долы;
Зіхціць у кветках лугавіна...
А колькі ягад і парэчак!
Як пахне мёдам поле грэчак,
Калі пачнуць яны цьвісьціць!
Ну, як тут пчол не завясьціць:
Ім столькі выгад тут, прастору!
Яшчэ з вясня, ў час перабору
Сьоды прывезьлі пчол калоду,
Ну, так, між іншым, для заводу.
Але ручыцца сталі пчолкі.
Звайшліся людзі для суполкі:
Хто вульлем браў пустым, грашамі,
А хто падмазваў барышамі.
І як ня прымець чалавека?

А ня прыймі—то небясьпэка:
Памысьліць ён табе, брат, зло —
Ня любіць зайздрасьці пчало.
Антось у дзеле тым пчаліным
Вёў першы рэй галоўным чынам.
Хоць гэта новач навука
На першых часах была мука,
І першы крок у новай ролі
Ён не забудзе — не, ніколі!
У летні поўдзень — была сьпэка—
Выходзіць рой, сьне высокая
І на вярбе ўгары садзіцца,
Ніяк туды не даступіцца.
Антось бярэ куроным, сіта,
Глядзіць на гэты рой сярдзіта:
Вось ня было яшчэ бяды!
Загнаў-жа чорт яго туды!
Палез Антось перш на драбінах,
З драбін дярэбіцца ў галінах.
Сяк-так прыладзіў сіта крышку,
Абрус адсунуў, бярэ лыжку
І толькі чуць крануўся роя,
Гудзе пчала над галавою,
Другая ў вуха — тыц зьвячэўку!
Схіснуўся дзядзька наш на дрэўку
І мімавольна — хоп за сук!
Тут сіта выехала з рук,
А патрывожаныя пчолы
Сьпяваюць хорам, як анёлы,
Але кусяюць пачартоўску.
Згары-ж ты ледей, рой такоўскі!
Угнуўся дзядзька — няма рады,
На землю падаюць прылады;
За ім дзядзька наш з накропам
З вярбы на землю шсунуў снопам.
Схачіўся дзядзька ды наўцекі,
Бяжыць, як-бы шалёны нейкі,
Бяжыць дваром між хлявушкамі,
Ад пчол бароніцца рукамі.
Ды пад салаш бяжыць пад стрэху.
Было бяды тут, было сьмеху!

Ды потым дзядзька прывучыўся,
Да пчол зусім прывычаўся
І бортнік быў ён акуратны,
Хоць не такі, як Кандраг, здатны...
Тымчасам Спас сьвяты мінуўся,
І лес у чырвані апраўўся.
Дрыжаць у золаце асіны
І гнуцца кісьці верабіны.
Пчала аб мёду ледей дбае,
І спожиць ёй ужо ня тае;
Таксама-ж вульлі ня пустыя:
Раі ўздужалі маладыя
І мёду трохі наасілі.
Дык вось кумоў і запрасілі
На гэты дзень падглядэваць пчолы.
Дзядзёк быў ціхі і вясёлы,
Мужчыны зранку падгалілісь,
Зусім такі падмаладзілісь,
У ночках голавы памылі
І вусы спрытна надкруцілі
Ды мылам іх пашаравалі,
Каб выдатней яны стаялі.
А для гасьцей, сьвятой нядзелькі
Надзелі новыя камзелькі,
А боты так нашмаравалі,
Што проста шляху касавалі.
— Зірніся, дзядзька, у люстэрку:
Хоць завярці вазьмі ў паперку,
Хоць у сваты едзь, і хоць жаніся? —
Да дзядзькі жарты панясліся.
— А ты, Лашук, не выскаляйся,
Лепш нос абдэрці пастарайся,
Сапляк, унь, губу ўжо мінае! —
Алеся дзядзька падцінае.
„Лашук“ — Алеся спускае вочы:
Сягоньня дзядзька не ахвочы
Прымаць яго такія жарты.
Алеся-жа — хлопец і няўпарты;
Ён моўчкі Костусю ківае,
Пайсьці на двор з ім заклікае.
Разблутаць трэба ім пытаьне,

Якое ўжо карціць ад раньня: —
Калі, каму, дзе пасьвіць стадка?
— Скажу я вось як табе, братка:
Мы ўдвох з двара пагонім разам
І паласём пад тоўстым вязам.
Калі кароўкі папаўнеюць,
Бакі іх трохі пакруглеюць,
Тады запусьцім на балота.
І.. закіпіць у нас работа:
То ты, то я — на перамену!
І дзе я толькі мёд той дзёну?
Жывот зрабіць хіба ў дзьве столкі,
Як мэх Балаадзішын на зёлкі? —
І хлопцы ў згодзе жартавалі
Ды ў лес за рэчку паглядзілі.
Пазбыўшы важнае пытаньне,
Чакалі першага спатканьня
З гасьцямі, якіх сюды наедзе,
Мо, ўжо хто клыгае з іх недзе.
Малыя дзеці і дзядзяткі
Вярцеліся больш каля маткі:
То, часам, ёй чым памагалі,
А часам — проста заміналі.
У ўсіх была тут думка тая,
Што дзень сягоньня ня звычайны,
А дзень асобны, разнастайны,
Які ў год толькі раз бывае.
На гэты дзень і сама хата
Была прыбраная зухавата:
Памыты лавы, стол, падлога,
А каля покуцы сьвятога
Дзьве сьцены клёнамі убраны;
Абрусам белым стол засланы.
Сьвятыя паперы агарнулі —
Яны лагодней нейкі зірнулі,
Як-бы ім вельмі падабалася,
Што ім увага давалася.
Мужчыны зараз на сьняданьні
Пайшлі ў гумно на спачываньне —
Адаць мінуць для драмоты.
Прыветна скрыпнулі вароты,

3 жыцця Польшчы.

Калі мае быць скліканы Сейм?

Як падаюць польскія газеты, Сейм мае быць скліканы на апошні дзень кастрычніка, як вымагае гэтага канстытуцыя. Калі і так, дык Сейм будзе мець найдаўжэйшыя летнія ферыі. Урад не сьпяшаецца зваць паслоў да працы, бо і сам спраўляецца правіць дзяржаваў і выдаваць патрэбныя законы.

Высяленьне расейскіх эмігрантаў.

На дамаганьне Саветаў польскія ўлады выселілі з граніцаў Польшчы каля 18 асоб расейскіх эмігрантаў. Выселеным эмігрантам закідаецца прыналежнасьць да манархістычных арганізацыяў.

Закон аб абавязку мэльдаваньня прыездных асоб.

У хуткім часе мае быць выдана распараджэньне аб эвідэцыі руху людзін. Паводле гэтага распараджэньня кожны гаспадар павінен будзе ў працягу 24 гадзін замельдаваць у адпаведнае ўрадовае ўстанове ўсялякую прыездную асобу. Апрача гэтага паліцыя будзе мець права затрымаваць людзей на вуліцы і правяраць, ці яны замельдаваны. У культурных дзяржавах што-раз больш касуюць усялякія распараджэньні, што абмяжоўваюць свабоду руху людзін, нават касуюць зусім пашпарты, але тут усё ідзе ў адваротным кірунку.

Новы палітычны працэс Украінцаў.

28-га г. м. пачнецца ў Станіславе вялікі палітычны працэс проці арыштаваных у чэрвені Украінцаў: Гулуба І., Чапуры І., Фанегевіч В. і Хмялевіч А. Арыштаваныя вінаваціцца ў прыналежнасьці да антыдзяржаўнага сьпіску.

Катастрофа на манэўрах.

На манэўрах польскага войска пад Кракавам здарылася страшэнная катастрофа. Кавалерыя атрымала прыказ атакаваць пяхоту і затрымацца на 100 мэтраў ад першых пяхотных лініяў. Аднак кавалерыя не змагла стрымаць каней, якія ў поўным шывкім бегу ўрэзаліся ў пяхоту. Пехацінцы бараніліся штыкамі. Ранена каля 40 салдат.

Крызыс габінэту ў Баўгарыі.

Баўгарскі прэм'ер Ляпчэў і мін. зам. спраў Бурау хацелі правесці дамаганьні Англіі і Францыі ў кірунку разгрому македонскае арганізацыі. Гэтым спрадзіліся іншыя міністры і падаліся ў адстаўку. У сувязі з гэтым прэм'ер прымушаны быў пайсьці ў адстаўку з усім габінэтам. Гэты факт выклікаў непакоі у Парыжы і Лёндане, дзе таго, што ён сьведчыць аб перамозе македонскае арганізацыі, якая мае вялікую сілу ў краі.

З вясёлым шумам расчынілісь,
У гумне мужчыны прыпынілісь.
Усяго паўночка, хвала Богу, —
Збавінікі новай і мурогу.
Здавалась, стрэхі і прылы
Усяго трыхаць ня мелі сілы
Бо з двух бакоў над самым, токам,
Калі на іх ты кінеш вокам
Сяццо, збавінік навісала.
Тут дугам, полем патыкала,
А на гвазды ў гаўшчэрным шуле
Цяпы віселі, бы заснулі.
А вілы, граблі і мядзікі,
Маладзітвы прыцэлікі,
Калі варот адны стаялі —
Таксама працы ўжо чакалі.
— У нас сяголета — сьвяціся!
— Так дзякуй Богу, паджыніся.
— Эх, брат Міхась, была-б то
ўласнасьць —
Зямля ўся гэта, сенажаці...
Чаго-б жадаць тут болей, браце?
І лес, і паша, неба яснасьць,
І чысты дух, і рэчка-Нёман...
Куток павабны тут заховаў!
— Э, каб гэта свая ўлада!
На што-б і лепшая пасада? —
Міхал выразна замаўкае
І торпы вокам акідае.
— Так, брат! падумаць моцна трэба —
Само ня зваліцца нам з неба, —
Каб мець больш пэўны свой прыпынак
І мець у ўласнасьці будынак... —
І так яны разгаманілісь,
Што й на салому не лажылісь.
І ўсё-ж ня бацькаўшчына гэта:
Жывеш да часу, з лета ў лета,
А ліха вынікне якое —
Падумаць жудасна пра тое...
Чаго-ж у жыцці не хапае?
Дзе гэта сіла, дзе моц тая,

Праекты зьмены канстытуцыі.

Гэтак званая санацыя, ці інчай паслы з адзінкі—дыктатары над імі—апрацавалі некалькі праектаў зьмены канстытуцыі Польшчы. Газэта „Robotnik“ падае наступныя аснаўныя зьмены канстытуцыі: 1) чыннае выбарнае права мае патрабаваць веку 24 гадоў, а пасыўнае — 30 гадоў, 2) чыннае выбарнае права маюць толькі асобы грамадзян (сьць ведама папольску), а пасыўнае выбарнае права маюць толькі тыя, што скончылі польскую „паўшэхную“ (агульную) школу, 3) Урад мае быць адказны толькі перад Прэзыдэнтам, а перад парламантам толькі раз на год у часе бюджэтнай сэсіі, 4) Урад мае быць адказны перад парламантам толькі тады, калі будзе прыняты Сеймам і Сэнатам адначасна вотум недаверу па адной і той самай прычыне, 5) Сэнат мае быць зраўняны ў правах з Сеймам, 6) Сэнат на палавіну мае складацца з асоб, вызначаных Прэзыдэнтам, а другая палова мае быць выбрана самаўрадамі (гэткімі, як мы маем) і прамыслова-гандлёвымі і земляробскімі палатамі, 7) Прэзыдэнт мае быць выбіраны на 10 гадоў спецыяльным сабраньнем выбаршчыкаў.

Зачыненне ўкраінскай „Прасьветы“.

Па распараджэньню міністра ўнутраных спраў зачынена ўкраінская культурна-просьветная арганізацыя „Просьвета“. „Просьвета“ была адна з найвялікшых украінскіх культурных арганізацыяў. Скасаваньне гэтае арганізацыі выклікала вялікае ўражаньне ў палітычных колах і грамадзянстве.

Праекты адміністрацыйнага падзелу Польшчы.

У Польшчы цяпер палітыкі і публіцысты, як кажучь, маюць вялікае поле да выказваньня сваіх поглядаў і думак аб упарадкаваньні дзяржавы. Адзін афіцэр Генэральнага Штабу маёр Стажыяскі напісаў брашуру, у якой дараджае ўтварыць у Польшчы шэсьць правінцыяў—з сталіцамі ў Варшаве, Вільні, Любліне, Львове, Пазнані, Кракаве, а „Kurjer Wileński“ падхапіўшы гэтую думку раіць, каб у гэтых правінцыях утварыць—майсцовыя сеймы. Паводле рад „Kurjera Wilenskiego“ у Віленскую правінцыю ўваходзілі-б ваяводзтвы: віленскае, наваградзкае, часьць палескага і беластоцкага—і гэтыя ваяводзтвы мелі-б сваю рэпрэзэнтацыю—правінцыяльныя сеймы—у сталіцы Вільні.

Польска-нямецкія гандлёвыя перагаворы.

У Варшаве распачаліся дня 10. IX сёл. г. польска-нямецкія гандлёвыя перагаворы.

Польшча павінна заплаціць за нямецкія фабрыкі.

Міжнародны трафіцкі суд у Гадзе разгледзіў жалабу (іск) нямецкага ўраду на Польшчу, у сувязі з канфіскацыяй польскім урадам хімічных фабрык у

Што перашкод сабе ня мае
І ставіць зразу ўсіх на ногі,
Вядзе на вольныя дарогі
І сьвег прасторны адчыняе?
— Дзьв' рэчы трэба мець, каханы!
Адна рэч — разум выгаваны:
Умець прагледзіць, прылаўчэцца,
На цьвёрдым грунце закрапіцца.
Другая рэч, Ангось харошы:
Так сама трэба мець і грошы, —
Міхал прамовіў ціхім басам.
Алесь і Костусь гэтым часам
Гасьцей пад дубам варгавалі
І між сабою жаргавалі.
— Згадай, Кастусь, — Алесь пытае: —
Хто першы ў гэтыя дні завітае?
— Ну, хто-ж? вядома — Юрка, дружа.
— Чаму? — Бо мёд ён любіць дужа;
А там, глядзі, Язэп прыпрэца
І Фабіян з ім з Караліны..
Падвы'юць, ведаеш, мужчыны,
Ого гаворка распачнецца!
А там Кандрат вазьмецца ў бокі,
Напэўна пойдзе ён у скокі;
Яго Язэўка падтрымае,
А Вухін песьню засьпявае:
„Ші гарэлку, суседзе!..
— Глядзі, глядзі! хто гэта едзе? —
Алесь ускочыў, паірае
І докцем Костуся таўхае.
— Ды гэта-ж Вухін, брат! ён самы! —
І хлопцы кінуліся ў браму,
Вягучь навыверадкі ў хату.
Ужо Вухін едзе! Вухін, тата!
— Цыц! ня сьмець казаць мнушку,
А то зьніму на вас напружку! —
І бацька бровы пасувае,
Пільчак чысьцейшы адзявае,
Ідзе на двор для прывітаньня
І для пачэснага спатканьня.
Андрэці Вухін пад'яджае

НАВІНЫ

— **Справа „санацыі“ Т-ва Беларускае школы ў Вільні?** 29 га жніўня па загаду Гарадзкага Старасты была спынена праца Галоўнае Управы Т-ва Беларускае Школы ў Вільні.

У сувязі з гэтым да п. Ваяводы ўдалася дэлегацыя ў асобе: гр. Астроўскага, Крука, Трэпкі і Шнаркевіча, якой начальнік аддзелу п. Кіртліс заявіў, што загад аб спыненні працы Т-ва Школы быў выкліканы неабходнасьцю захаваньня публічнай бясьпечнасьці, дзе таго, што некаторыя сябры т-ва былі пад уплывам анты дзяржаўных элемэнтаў. Далейшае істнаваньне Т-ва залежыць ад таго, ці Галоўная Управа і яе органы падпарадкоўвацца дамаганьням ўлады. Прае некалькі дзён пасыла зьявіўся ў польскае прэсе камунікат ўлады наступнага зместу:

...І. Ваявода разгледзіў рэкурсы Т-ва Бел. Школы на загад Гарадзкага Старасты і бяручы пад увагу зацэўненне дэлегацыі, што: 1) ў Т-ве будзе праведзена грунтоўная санацыя адноснаў, асабліва кіруючых органаў Таварыства, 2) што канцэсію на далейшае выдзеньне Віленскае Беларускае Гімназіі атрымаў Вацькаўскі Камітэт успомненай Гімназіі, а не Т-ва Беларускае Школы, — прызнаў за магчымае скасаваць загад Гарадзкага Старасты аб спыненні дзейнасьці Таварыства.

Такім чынам, Таварыства Бел. Школы істнае далей.

— **Зацьверджаньне статуту Бацькаўскага Камітэту Віл. Бел. Гімназіі.** Амаль адначасна са спыненнем працы Т-ва Бел. Школы ваяводзкія ўлады зацьвердзілі статут Бацькаўскага Камітэту Віленскае Беларускае Гімназіі, закладчыкамі якога зьяўляюцца: гр. Р. Астроўскі, сьв. Коўш, гр. Кэсель і інш. Камітэт гэты ня справіўся яшчэ зрабіць сход і выбраць прэзыдуму, як адразаў, у працягу пару дзён, дастаў канцэсію на Віленскую Беларускаю Гімназію.

Такім чынам, асталося і Т-ва Бел. Школы і асталося Гімназія, ды яшчэ зацьверджаны Бацькаўскі Камітэт Гімназіі, быццам ня трэба і лепш? Час пакажа, хто якую споўніў ролю!

— **Зачыненне Беларускае Гімназіі ў Радашкавічах.** Па загаду адноснаў ўладаў на пачатку верасьня с. г. зачынена Беларуская 8-класовая Гімназія ім. Фр. Скарыны ў Радашкавічах. Закладчыкамі і арганізатарамі Гімназіі былі: гр. А. Більдзюкевіч і гр. А. Уласаў.

Беларускую гімназію ў Радашкавічах зачынілі ўлады быццам дзея таго, што польскія паслы з клюбу Б. Б (адзінкі) у Наваградку паставілі зачыніць

Жажове (Сілезія), якія належылі да нямецкіх таварыстваў. Суд прызнаў, што польскі ўрад ня меў права канфіскаваць фабрыкі і павінен заплаціць 80 мільёнаў нямецкіх марак за гэныя фабрыкі.

беларускія гімназіі ў Радашкавічах і ў Клецку, а Віленскую і Наваградскую гімназіі забраць у свае рукі.

— **Спадар—прафэсар!** Польскія газеты падалі, што на адзеле багасловія ў Варшаўскім унівэрсытэце увоздзіцца катэдра беларусазнаўства. Лектарам мае быць вядомы навучны спадар, цяпер ужо пасол, Янка Станкевіч. Калі гэтая вестка адказвае праўдзе, дык трэба дзівіцца, што ўнівэрсытэцкія ўлады так неразважна прыймаюць у прафэсары усім непаважную асобу. З аднаго боку Янка Станкевіч сярод усяго беларускага грамадзянства ўважалецца за палітычнага авантурніка, а з другога—, што ён ня толькі ня мае кваліфікацыяў на прафэсара беларускае мовы, але ня можа быць наг звычайным вучыцелем беларускае мовы ў пачаткавае школе. Усім ведама „дзівосы і сьмяхоты“ спадара! Польскі навуковы сьвет павінен ведаць, што „спадар“ калечыць і прафэсуець беларускую мову.

— **Звальненне вязьняў з Вялейскага вастрогу.** Польскія газеты (К. Wil.) падаюць вестку, што на аснове распараджэньня адноснаў ўладаў зьвольнены на прошлым тыдні з вастрогу ў Вялейцы наступныя б. сябры Грамады: Лявіцкі, С. Канапелька, Я. Канапелька, Казакевіч, Можак і Сьбіж.

Звальненне наступіла да часу разгляду судом справы. Падудныя вінаваціцца ў тым, што належалі да арганізацыі, якая імкнулася да адарваньня беларускіх зямель ад Польшчы.

— **Заканчэньне паўночных таргі.** 9 верасьня закончыліся паўночныя таргі і земляробска-прамысловая выстаўка ў Вільні. Выстаўка рэгіянальная (краёвага народнага мастацтва і промыслу) яшчэ нейкі час будзе адчынена.

— **Арышты віленскіх купцоў.** Навячы віленская паліцыя арыштавала двух віленскіх купцоў Школьнікава і Брайкаўскага, вінавацітых у прадаваньні быццам фальшывых акцыяў.

— **Жалезная рука.** „Kur. Poranny“ падае, што на ўсходніх землях аруде банда падпалічоў, якая называе сябе „Жалезнай рукой.“ Гэтая банда падпальвае двары. За апошнія дні гэтая банда спаліла двор сьвятара Зашкевіча і Марачэўскай.

— **Змаганьне за беларускую мову ў касцэле.** У Жодзішках, Вялейскага пав., на жаданьне парафіян кс. Гадлеўскі ўвёў у касцэле беларускую мову. Учасе адсэдкі Кс. Гадлеўскага ў Макатоўскім вастрозе новы пробашч кс. Дроніч, наперакор дамаганьням парафіян, замест беларускае мовы ўвёў мову польскую. У жніўні месяцы зьявілася да каталіцкага арцыбіскупа дэлегацыя, якая дамагалася скасаваньні польскае мовы ў Жодзішчым касцэле, самавольна ўведзенае кс. Дронічам.

— **Паварот пасла Ф. Ярэміча з Жэнэвы.** Усьветнім годзе на кангрэсе нацыянальных меншасьцяў у Жэнэве

Дзе пагуляць было так любя.
Яшчэ чакаўшы з паўгадзіны,
Язэп прыехаў з Караліны,
Жыхар заможны і выдатны,
Ва ўсім прыкладны, акуратны —
І ў гаспадарцы, і ў банкеце, —
У панюў быў, нават, на прымеце,
Такі уважны і шляхэтны,
Далёка ў воласьці прыметны.
Хоць не шляхэцкага ён роду,
Але падтрымаў іх моду,
А гаспадыняй меў дваранку,
Вельмі панадную шляхцічанку,
З прыгожым тварам, з тонкім станам.
Жыў у хвальварку Язэп панам
І гаспадарку вёў умела.
Само сабою аразумела,
Чаму спаткалі тут пачэсна
Гаспадары з гасьцямі сумесна.
А там Кандрат каня сьцябае:
— „Гэ, сьмерць турэцка!“ — гукае.
Як толькі згледзілі Кандрата,
Зігаманіла зараз хата.
— Ну, вот і бортнік наш імчыцца,
Усіх насьмешыць, раскрытыцца:
„Ноль сьмерць турэцка! мякіна!“ —
Кандрат жартлівы быў мужчына
І каня пчалач хадзіў сьмела,
Бо надта добра ведаў дзела
(Пынамсі гэтак тут казалі,
Калі Кандрата разьбіралі).
Прыехаў з маткаю старою,
Якую зваў часьцей сваюю.
Худы, высокі, сухарлявы,
Дя ўсіх жадаў і цікавы,
Вайшоў Кандрат і павітаўся
І пра здароўе распытаўся.
Дарота, Пальчыха старая,
Таксама хлебам дом вітае —
Такі ўжо звычай беларускі, —
У клумку выпіўка, закускі.
(Далей будзе).

прадстаўніком ад Беларускае меншасці ў Польшчы быў пасол Ф. Ярэміч. Пасля заканчэння кангрэсу ў пачатку г. м. пас. Ярэміч вярнуўся ў Вільню.

Справаздачу аб кангрэсе пас. Ярэміч даў у чарговым паседжанні Беларускага Нацыянальнага Камітэту.

— Паседжанне Цэнтральнага ўраду Беларускага Інстытута Гаспадаркі і Культуры. У панядзелак 10-га верасня адбылося паседжанне Цэнтральнага ўраду Бел. Інст. Гасп. і Культуры. Разгледжаны былі: справа адказу Кураторыі на заяву аб канцэсіі на Беларускаю Вышчельскую Сэмінарыю, справа выканання бюджэту і справа гімну Інстытуту.

— Дэлегацыя да Віленскае Кураторыі. У сувязі з адказам Віленскае Кураторыі на заяву Беларускага Інстытуту Гасп. і Культуры ў справе канцэсіі на вучыцельскую сэмінарыю, дня 13-га верасня ўдалася да п. Куратара дэлегацыя ад Інстытуту ў асобах старшыні гр. Вільдэкевіча і паслоў Ф. Ярэміча і П. Карузы. Пад Куратар запэўніў што, калі ўсе фармальнасці будуць задовольнаючымі, дык канцэсію на Беларускаю Вучыцельскую Сэмінарыю выдаць яшчэ ў сьветлім годзе.

— Гімн Інстытуту. 10 верасня, на паседжанні Цэнтральнага ўраду Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры прызнаў музыкальны твор паса А. Стэпановіча: „Дзе чутны мовы нашай гукі...“ гімнам Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культуры. Гэты гімн будзе выконвацца хорам на ўсіх урачыстых абодох, ладжаных Інстытутам. Гурткі і Аддзелы Інстытуту павінны будаць на кожным гадовым агульным сходзе сяброў адбываць гімн, з належнаю павагаю і ўрачыста.

— Судовы працэс у Вялейцы. Віленскі Акружны Суд на везданай сесіі ў Вялейцы разгледзіў справу жыгараў м. Маладэчынца: П. Данкевіча, М. Ганіча, Яз. Мароза, Ів. Ганіча, К. Пальчэўскага, Ул. Ганіча, Яз. Цыбульскага і Фл. Юрэвіча, вінавацных ў перавозе камуністычнае літэратуры з Менску ў Вільню. Пасля разгляду справы Суд засудзіў: П. Данкевіча на 6 гадоў, М. Ганіча на 5 гадоў, Я. Мароза на 4 гады, Ів. Ганіча і К. Пальчэўскага на 2 гады вастрогу, а Ул. Ганіча, Яз. Цыбульскага і Фл. Юрэвіча — прызнаў нявіннымі.

— Крывавы выпадак у Лідзкім вастросе. Польскія газеты падаюць, што надвечы ў вайсковым вастросе ў Лідзе два вязьні Шышкоў і Казаркевіч кінуліся на ключніка капраля Замойду, хочачы адабраць ад яго аружжа. Замойда вырваўся з рук вязьняў і стрэліў з рэвальвера і раніў у бок вязьня Шышлова.

— „Беларуская Зарніца.“ Апраўданы ў працэсе грамады сьведкі сьвяшчэльнік Коўш (сьведцам называюць яго затым, што ён ходзіў у расе, а адзеты пасьведку — з манішкай і гальштуком, праўда, як быў пад судом, тады надзяваў расу) на прошлым тыдні выдаў часопіс на беларускае мове пад назовам „Беларуская Зарніца.“ Часопіс мае на мэце прышчэпаць праваслаўнаму люду і духавенству любоў да істнаючага парадку і палажэньня праваслаўнае царквы ў Польшчы, а таксама вясці барацьбу з незалежным праваслаўным кірункам сьв. В. Багдановіча. Як гэта скоро людзі могуць мяняць скуру?

— Матывы прысуду Грамады. Гэтымі днямі ўсім засуджаным 6. грамадзістым меліся быць даручаны матываваныя прысуды, якія займаюць 40 старонак друку. У працягу 2-х тыдняў засуджаным будаць мець права падаць апэляцыю. Апэляцыйны суд можа разгледзіць справу не раней як вясной 1929г.

— Новая сэнацыя. Праваслаўны сьнод паставіў расшырыць мэтрапалітальную раду і з гэтай мэтай запрасіў ад Беларусаў гр. Астроўскага, Чатырку і сьведкага сьвяшч. Каўша. Вельмі дзіўным зьяўляецца гэты факт, бо гэтыя асобы ня маюць ніякага маральнага права рэпрэзэнтаваць праваслаўнае беларускае насяленьне. У раду могуць уваходзіць толькі асобы выбраныя праваслаўным грамадзянствам.

— Пасольскі мітынг у Браслаўі. Восьмага дня гэтага месяца у м. Браслаўі адбыўся справаздачы пасольскі мітынг, арганізаваны паслом К. Юхневічам. З прычыны фэсту Н. М. Б. на мітынг было надта многа народу. Паміма справаздачы аб працы сойму пасол абрысаваў агульнае палажэньне Беларусаў пад Польшчай з боку палітычнага і гаспадарчага. Адначасна вьясьніў школьнасьць працы для селяніна — Беларуса польскіх партыяў, асабліва П. П. С.

і Вызваленьня. Характэрна, што прадстаўнік Браслаўскага Староства колькі разоў перарываў мову, забараняючы гаварыць аб выбарных надужыццях і аб ніскім роўні навукі ў пачатковых польскіх школах. Канфідэнты са свайго боку перарывалі мову і хацелі зрабіць „бурду“, аднак-жа гэта ім не ўдалося. Прадстаўнік Староства перарываў мову па загаду павятовага каманданта.

— Праца Тэатральнае групы Гуртка Бел. Інст. Гасп. і Культуры ў Шутаўічах. Тэатральная група Гуртка Бел. Інст. Гасп. і Культ. у в. Шутаўічах, Ашмянскага пав., дня 19 VIII с. г. ладзіла спектакль-вечарыню ў в. Суцькаве, гм. Смаргонскай. Ігралі „Птушку шчасьця“ і „Зьбянтэжаны Саўка“.

Гэная-ж Тэатральная група дня 26 жніўня с. г. ладзіла ў в. Шутаўічах спектакль-вечарыню. Была пастаўлена драма „Дзядзька Якуб“ і былі прадэклямаваны вершы нашых паэтаў. Урашце Тэатральнае група Шутаўскага Гуртка Інстытуту 2 верасня ладзіла беларускі спектакль-вечарыню ў м. Смаргонях. Ігралі „Паўлінку“ і „Заручыны Паўлінкі“. Публікі, як заўсёды і ўсюды, было вельмі многа. На ўвагу заслугаў вае прысутнасць па апошнім прадстаўленьні ў вялікім ліку польскага афіцэрта.

З усіх вечарынаў чысты даход вайшоў на мэты Інстытуту — на будову Народнага Дому ў в. Шутаўічах.

— Культурна-просьветная праца ў Гуртках Інстытуту. Сябра Інстытуту гр. Я. Шутавіч, вяртаючыся летнім перарывам заняткаў на Унівэрсытэце наведваў гурткі Бел. Інст. Гасп. і Культ. у Варанавіцкім павеце.

Пры гэтай нагодзе 26-VIII с. г. будучы ў м. Мядзведзічах меў лекцыю на тэму: „Беларуская культурна-асьветная праца на вёсцы і яе мэтоды“. Гэтую самую лекцыю меў грам. Я. Шутавіч 28-VIII с. г. у в. Падбароччы, 7-8 клм. ад Мядзведзіч, і 31-VIII у в. Гайніне, Мядзведзіцкай гміны.

Усе адчыты адбыліся з вялікай удачай. Шмат было на кожным прысутных. Заўважваецца вялікае зацікаўленьне роднай справай на беларускай вёсцы.

28-VIII. — пасля адчыту ў в. Падбароччы адбылося аматарскае прадстаўленьне. Арганізавалі прадстаўленьне і гралі на сцэне аматары-артысты — сябры і сябрынікі Мядзведзіцкага Гуртка Інстытуту. З вялікай удачай праіла камедыя „Лёкары і лекі“. Пасля прадстаўленьня адбыліся беларускія дэкламацыі вершаў і песьні.

— Спэтакль у Будславе. 12 жніўня с. г. адбылася тут пад кіраўніцтвам беларускай матурысткі — Ірэны Будзько — беларуская спектакль-вечарыня. Ставілі на сцэне: „Чорт і Баба“ і „Мікітаў лапаць“. Абедзве штуркі ўдалося адыйграць сусім добра. На вечарыне было каля 400 асоб. З прыездных быў пасол Каруза. Каса выручыла за білеты 188 злотых, якія пашлі на пагрэбы мясцовых устаноў. На вечарыне іграла трубаўная музыка пажарнай дружны.

Пасля гэтай удачнай вечарыны заахвоціліся аматары-артысты зрабіць другую вечарыню.

Пажадана, каб Будслаўская моладзь зарганізавала Гурток Бел. Інст. Гасп. і Культуры.

Беларускае студэнства (АБСА) на міжнародных зьездах. На адбыўшымся X-ці гадовым Кангрэсе Міжнароднай Студэнскай Конфэдацыі (ЦІЕ) ў Парыжы ад 11 да 24 жніўня г. г. Аб'яднаньне Беларускіх Студэнскіх Арганізацый (АБСА) мела свайго надзвычайнага дэлегата інжынэра Кажэўнікава.

На гадавы Кангрэс Пацыфістычнай моладзі ў Эерде (Голяндыя, 17—26.8) АБСА, будучы таксама запрошаным, з-за недахопу сродкаў, дэлегата паслаць не змагло. Паслала затое прывет з мэморыялам, у якім выказала сваё становішча да пытаньня аб пацыфікацый сьвету.

НАШАЯ ПОШТА.

Да ведама падпішчыкаў. „Сялянская Ніва“ ня выходзіла ў працягу апошняга месяца з прычыны зьмены адказнага рэдактара. Прысланыя грошы на падпіску будаць залічаны на наступны месяц.

Глыбоцкай Акр. Управе Т.Б.Ш. — Газету вышлем па атрыманы падпіскі.

Сербску. У вашай карэспандэнцыі не пададзён ніводзён факт аб немаральных паступках асаднікаў, затым яе не зьямшчаем.

Пісьмы ў Рэдакцыю.

Паважаны гр. Рэдактар!

Не адмоўцеся калі ласка зьямшчыць у Вашай газэце наступнае:

З прычыны зьяленьня з вастрогу кс. В. Гадлеўскага гэтым перасонаю сардэчнае павіншаваньне і прывітаньне заслужанаму барацьбіту за беларускую справу. Ул. Г м ы р.

Палесьсе.

Паважаны гр. Рэдактар!

Прашу не адмовіць надрукаваць у Вашай газэце наступнае:

З № 2 „Доля Працы“ даведалася я што нехта „Свой“ захацеў мяне скампрамітаваць, падаючы, быццам я адгаварывала сялян ня браць удзелу ў вечарыне, якая была наладжана ў вёсцы Сычавічах вучнямі Радашкаўскай гімназіі і вясковай моладзій. Гэтым заяўляю, што я іду так, як і мае дзяды-прадзеды ішлі — простым шляхам, не заблуджваю нікуды, а яшчэ як магу стараюся працаваць на ніве роднае асьветы, ня глядзячы на тое, ці гэта праца вядзецца пад сьцягам Т-ва Бел. Школы, ці Бел. Інстытуту Гаспад. і Культуры.

Усе закіды „Свайго“ зусім безпадстаўныя і не адказваюць праўдзе. Калі-б гэтыя закіды былі хоць трохі блізкія праўдзе, дык дасужы карэспандэнт павінен быў мець грамадскую адвагу і падаць хоць адно прозьвішча селяніна, якога я адгаварвала ня браць удзелу ў вечарыне.

Дзіўна толькі, што газета „Доля Працы“ зьямшчае карэспандэнцыі ня сумленных аўтараў, якія кіруючыся асабістымі незадавальняньнямі падаюць у прэсу нягодныя з праўдай закіды.

З папанай М. Смалонскай. Сычавічы, 15. VIII. 28 г.

Падзяка.

Аб'ездная Тэатральная група Шутаўскага Гуртка Бел. Інст. Гасп. і Культ. складае шчырую падзяку Грыгору і Стэфану Вальшу з вёскі Суцькава, за іхнюю шчырую працу, якую яны палажылі пры арганізаванні спектакля-вечарыны.

Дырэкцыя Аб'езднай Тэатральнай групы.

Сяляне, спаунайце свой грамадзкі абавязак — падавайце дэкларацыі на беларускую школу.

Жалаба расейца Сярэбранікава.

На кангрэс нацыянальных меншасцяў у Жэневе зьявіўся і б. пасол Сярэбранікаў, як прадстаўнік ад расейскае нацыянальнасьці. Вельмі незвычайную роль адгравала гэтая асоба на кангрэсе, бо ішла якраз з тымі, што ўдзікаюць меншасці. Найбольшь сьмешным было выступленьне гэтага пана з жалбаю на Беларусаў і Украінцаў, за тое, што яны не прызнаюць на сваіх землях істнаваньне расейскае меншасці і затое што не прынялі расейцаў да блёку нацыянальных меншасцяў падчас апошніх выбараў. Ад былога чарнасоценца нічога лепшага і ня можна было спадзявацца.

Сяляне! Чытайце і пашырайце „Сялянскую Ніву“.

БЕЛАРУСКАЯ ДРУКАРНЯ
ім. Фр. Скарыны
 Вільня, Людвісарская вул. № 1.
 — Прыймае заказы —
 на ўсялякія друкарскія работы ў розных мовах (кніжкі, брашур, газеты, афішы, канцэлярыскія бланкі і інш.).
 ЦЭНЫ КАНКУРЭНЦЫЙНЫЯ.
 — Спаўненьне заказаў хуткае і сумленае. —

Да нашых падпішчыкаў.

Шмат хто з нашых падпішчыкаў вельмі часта зварачваецца з паведамленьнем аб не атрымліванні газэты. Кожны раз у гэтакіх выпадках мы падавалі рэкламацыі да Дырэкцыі пошты ў Вільні. Пасля нейкага часу Дырэкцыя давала нам адказ, дзе тлумачыць, што пошта адсылае карэспандэнцыю або ў гміну або аддае солтсу, згодна істнаючых на гэта правілаў. Калі так, дык можна прыпушчаць, што газэты гінуць, або ў гміне, або солтс атрымаўшы газэту не аддае яе адрэсату, а забірае сабе. З гэтакімі штукамі Рэдакцыя змагацца ніяк ня можа. Тут ужо залежыць больш ад самога падпішчыка.

Наша газэта выходзіць цяпер два разы ў месяц, а дзеля гэтага той падпішчык, які не атрымае дзьве газэты, павінен, перадусім, паісьці на сваю пошту і запытаці: ці ён ёсьць у карце прэнумераты. Калі ёсьць, дык павінен шукаць сваей газэты ў гміне, у солтсе. А калі няма яго ў карце прэнумераты, тады звярнуцца да Рэдакцыі.

Іншага спосабу няма ніякага. Толькі гэтакім спосабам можна напавіць справу. Значна, падпішчык сам павінен шукаць газэту ў бліжэйшых установах, якія маюць сутычнасьць з карэспандэнцыяй.

УСЕ ПАДРУЧНІКІ ШКОЛЬНЫЯ
І РОЖНЫЯ КНІЖКІ
 ў беларускай і польскай мове
 і пісьменныя прылады
 высылае за пабраньнем па атрыманы задатку

Беларуская Кнігарня
СТ. СТАНКЕВІЧА
 ВІЛЬНЯ, ВОСТРАБРАМСКАЯ № 2.
Беларуская Кнігарня
„ПАГОНЯ“

Вільня, Завальная 7.
 ПРАПАНУЕ НА ШКОЛЬНЫ СЭЗОН
Школьныя падручнікі
 для беларускіх і польскіх школ
 і пісьменныя прылады.

ЦЭНЫ НІЗКІЯ.
 Заказы высылаюцца на правінцыю па атрыманы 1/3 іх вартасці, рэшта за залічэньнем.

Паведамленьне.

Урад Беларускага Студэнскага Саюзу гэтым падае да ведама зацікаўленых, што з дня 22-га верасня г. г. Сэкратар'ят Беларускага Студэнскага Саюзу (вул. Сьв. Ганны 2) будзе адчынены што аўторкі і суботы ад 6—да 7 вечара, куды і просім звяртацца за ўсялякімі інфармацыямі.

За Старшыню Сэкратар
 (-) Я. Ермаковіч (-) Ст. Станкевіч.

Беларускі Студэнскі Саюз у Вільні
 у суботу, дня 22 верасня с. г. — у салі Белар. Гімназіі (Вострабрамская № 9).

ЛАДЗІЦЬ ВЕЧАРЫНУ.
 У праграму вечарыны ўходзяць:
 а) Тэатральнае прадстаўленьне — СУРДУТ і СЯРМЯГА,
 драмат. абраз з песьнямі і танцамі ў 3-х актах,
 б) дэкламацыі, в) хор і г) скокі да раніцы.
 Пачатак а гадз. 8-ай вечарам.
 Даход пойдзе на мэты Студ. Саюзу.